

1942. február 3. hete.

Természeti és gazdasági ismeretek.

VI. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A talajművelés legfontosabb szabályai. Hogyan termelhetünk többet?

Nevelési cél: A többtermelés nemzeti érdek!

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Az előző órán tárgyalt anyag felújítása és számonkérése.

b) Célkitűzés. A mai órán két dologról lesz szó. Először összefoglaljuk a talajművelés legfontosabb szabályait. Azután arról beszélünk, hogyan termelhetünk többet!

II. Tárgyalás. a) A talajművelés legfontosabb szabályai. (Közös megbeszélés alapján.)

Ha a föld sáros, ragad az eszökhöz, nem szabad munkálni.

Ha ágyekével szántunk, a táblát először 15–20 méter széles fogásokra (ágyakra) osztjuk. Az egymás mellett lévő fogások közül az egyiket a közepén kezdjük el szántani és a tábla végén jobbra fordulunk (összeszántás), a másikat a jobb szélén kezdjük el és a tábla végén balra fordulunk (széjjelszántás). Az ilyen szántást *javitott ágyszántásnak* nevezzük. Előnye, hogy kevesebb lesz a nyílt osztóbarázda és az orom.

Szélesebb földdarabokat felváltva hol hosszában, hol pedig keresztben kell szántani. Keskeny földcsíkoknál ez nem lehetséges. Az ilyeneket egyik évben össze-, a másikban széjjel szántjuk.

Ha több eke szánt egy fogásban, mind egyenlő mélyen és szélesen szántson.

A szántóvas és csoroszlya mindig éles legyen.

A lejtős területeket a lejtő irányára merőlegesen haladva váltóekével szántunk, hogy azon vízmosások ne keletkezhesenek.

Ősszel minél mélyebben, tavasszal és nyáron minél sekélyebben szántunk és ássunk. (Kivétel az őszi alá végzett keverőszántás.) Az őszi szántás nedvességgyűjtő, a tavaszi és nyári pedig nedvességpazarló. Annál mélyebben szárad ki tavasszal és nyáron a talaj, minél mélyebben szántunk. Az őszi szántás pedig minél mélyebb, annál több vizet képes magában elraktározni.

Tavasszal és nyáron az ekét nyomon kövesse a fogas! Az őszi mélyszántást csak tavasszal fogasoljuk, de akkor minél előbb!

Jól munkált talajon a tarlóhántást és a vetőszántást gyakran helyettesíthetjük mély porhanyítással. (Ezt tárcásboronával, kultivátorral, rugósboronával vagy gruberrel végezhetjük.) Előnyei: gyors, olesó, nem szárítja a talajt.

Az őszi mélyszántást tavasszal lehetőleg ne szántunk meg újra, csak porhanyítsuk.

Ha két szántás között a talaj felszíne megcserepesedik, fogasoljuk meg!

Ne felejtse el, hogy a henger a talajt hajszálcsovessé teszi és ezáltal szárítja. Vetés után csak száraz időben hengerezzünk, ha így akarunk az altalajból hozni fel nedvességet a csirázáshoz, de akkor kikelés után a vetést fogasoljuk vagy kapáljuk meg!

Megbeszélés. Miért mondja a magyar gazda, hogy „őszi szántásnak fagy a koronája“? Sok gazda panaszkodik a szárazság miatt. Vajjon hányan szántották meg a panaszkodók közül ősszel mélyen a földjüket? Pedig: „Segíts magadon, Isten is megsegít!“ Mikor „szalonnás“ a szántás? Éles vagy életlen késsel könnyebb kenyeret szelni? Az eke is szeli a földet! Miért szárítja ki a tavaszi szántás a talajt? Miért kell az őszi szántást tavasszal azonnal megfogasolni, amint rá lehet menni? Miért mondjuk azt, hogy a henger kétélű fegyver? Szabad-e csak azért hengerezni a vetést, hogy szebb, simább legyen a földje? Miért kell a hengerezett vetést kikelés után megfogasolni vagy megkapálni?

b) Hogyan termelhetünk többet?

Ma, amikor világháború dúl körülöttünk, okvetlenül szükséges, hogy minden munkánkat teljes szívvel-lelékkel végezzük, minél több, minél értékesebb munkát végezzünk. Ez arra kényszeríti a magyar gazdát is, hogy minél többet termeljen! És ugyan ki nem szeretne többet termelni?

Gyakran tapasztalhatjuk, hogy két gazdának egymással határos, teljesen egyenlő talajú birtokán ugyanabban az évben a termés nem egyenlő, hanem az egyiké jóval nagyobb és szebb minőségű, mint a másiké. Ennek a különbségnek más oka nem lehet, mint hogy az egyik gazda helyesebben, jobban, okszerűbben gazdálkodott, mint a másik. Okszerű gazdálkodással ugyanarról a földterületről nagyobb termést és ezzel együtt nagyobb jövedelmet, hasznot kaphatunk. Ezt nevezzük *többtermelésnek*. A többtermelés nemcsak az egyes gazda jólétét emeli, hanem gazdagabbá teszi az országot is. Különösen nagy szükség van erre ma, amikor — mint már régebben mondtuk — világháború dúl körülöttünk.

Az okszerű gazdálkodáshoz és ezáltal a többtermeléshez a gazdának alapos mezőgazdasági *szakismeretekre* van szüksége, amiket a különféle gazdasági iskolákban és tanfolyamokon sajátíthat el. Az iskolában is azért tanuljuk a mezőgazdasági ismereteket, hogy egyrészt megismerkedjünk azzal a foglalkozással, amely hazánkban a legtöbb embernek ad kenyeret, másrészt megtanuljuk a módját annak, hogy miként lehetne az eddiginél többet termelni.

Az eddig tanultakból a többtermelésnek a következő tíz parancsolatát állíthatjuk össze:

1. Tartsál helyes vetésforgót.

2. Műveld jól a földet, különösen ne mulaszd el soha a tarlóhántást és tavasziak alá az őszi mélyszántást.

3. Termesszél sok takarmányt, hogy sok állatot tarthass és azokat jól takarmányozhasd, mert csak akkor lesz elég istállótrágyád.

4. Ahol a műtrágyázás terméstöbbletet ad, ott ne sajnáld a pénzt a műtrágyáért, mert kétszeresen térül vissza.

5. Nemesített növényfajtát termesszél, mert az ugyanazon a földön többet terem.

6. A vetőmagvat gondosan kiválaszd és megtisztítsd.

7. Amit nem vethetsz fészekbe, azt sorvetógéppel sorba vessed.

8. Ne sajnáld a munkát az elvetett növények ápolásától. Őszi vetéseket tavasszal megfogasold. A kapásokat valahányszor a talaj állapota megkívánja, megkapáld.

9. Irtsad a káros állatokat és a gyomokat.

10. Védelmezd meg a növényeket az élőski gombák által okozott betegségek ellen.

Megbeszélés. Hazánkat a költők tejjel-mézzel folyó Kánaánnak nevezik. Miért van mégis, hogy nálunk országos átlagban csak 6—8 q búza terem egy kat. holdon, ugyanakkor pedig Dániában 15—16 q? Ha hazánkban évente 2 és fél millió kat. holdon vetnek búzát és minden holdon csak 2 métermázsával termelnének többet, mennyivel gyarapodna évente nemzeti jövedelmünk? Miért mondja a régi közmondás: hogy a búza alá „egy szántás — egy kenyér, két szántás — két kenyér, három szántás — három kenyér“? Hogyan segítheti elő a többtermelés hazánk meggazdagodását?

III. Összefoglalás.

1942. február 3. hete.

Egészségtan.

VII. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A táplálkozás.

Nevelési cél: Nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk.

I. *Előkészítés.* a) Számonkérés. A mult órai anyag felújítása és számonkérése.

b) Célkitűzés. Beszéljünk ma a táplálkozásról.

II. *Tárgyalás.* a) A táplálkozás szükségessége és feladata.

Szervezetünkben lassú égés folyik. Testünk széntartalmú anyagai: a zsírok, szénhidrátok (cukor- és keményítőfélék) és fehérjék elégnak; az égéstermékek a szervezetből eltávoznak. De veszít a test naponta 2—3 liter vizet s ebben oldva, különböző sókat is. Ennek következtében testünk súlya csökken, anyaga állandóan fogy. A veszteség pótlására táplálékokra van szükségünk. A felvett táplálék egy része testünkben átalakul a